

DÖDEN, DOMEN OCH UPPSTÅNDELSEN TILL EVIGT LIV

I och med att vi för in perspektivet av dom till evig pina ligger det nära att vi förvandlar tron från en gåva, som ger kraft, till ett krav som är en förutsättning. Tron blir en prestation. Konsekvensen blir att människan frälser sig själv genom att tro. Också frälsningen blir därmed en prestation.

Inte förrän jag satte mig ner och tänkte efter vad våra trosbekännelser säger om döden, domen och det eviga livet slog det mig att ingenstans bekänner vi vår tro på en evig pina för vissa och en evig glädje för andra. Perspektivet finns inte. Det var inte en väsentlig del av vår tro på 200 – 300-talet. Domspektivet har kommit in senare i kyrkans historia, som en del av skrämelsen till tro. Även om det finns i vissa nytestamentliga texter har motivet inte spelat någon roll i fornkyrkan. Bara detta är intressant och värt en stunds eftertanke. Hade martyrerna varit så frimodiga som de var, om de inte varit övertygade om att efter döden få del av det evigt goda livet?

I Sverige betonades domen till evig pina på 1700-talet, när den kyrka som knutits till staten fick en folkfostrande uppgift. Predikningarna på 1700-talet osar svavel och människor döms i drastiska ordalag. Det är en helt annan ton i medeltidens predikningar, en ton av begrundan inför mysteriet, även om där naturligtvis finns en tanke om skärseld och dom, men alls inte i den pedagogiska iver som kom med 1700-talet. "Han talade så målande om helvetet som om han själv varit där" är ett folkligt talesätt om den sortens präster. I och med att vi för in perspektivet av dom till evig pina ligger det nära att vi förvandlar tron från en gåva, som ger kraft, till ett krav som är en förutsättning. Tron blir en prestation. Konsekvensen blir att människan frälser sig själv genom att tro. Också frälsningen blir därmed en prestation. Pelagius i sin himmel klappar händerna.

Låt oss lyssna till Apostolicum och Nicaeno-constantinopolitanum:

Apostolicum:

"... därifrån igenkommande till att döma levande och döda...vi tror ock på .... syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv."

Nicaeno-constantinopolitanum:

"...därifrån igenkommande i härlighet till att döma levande och döda, på vilkens rike icke skall varda någon ände..."

Jag bekänner ett enda dop, till syndernas förlåtelse, och förväntar de dödas uppståndelse och den tillkommande världens liv. Amen."

Det enda perspektiv på livet efter detta som finns i Apostolicum och Nicaenum är uppståndelsen och det eviga livet. Trosbekännelserna formulerades naturligtvis i en annan tid, innan kyrkan blivit folkkyrka. Det var en bekännelsehandling att tillhöra kyrkan på ett annat sätt än idag, men också då fanns det ljumma kristna och det fanns kättare. Inte ens de som i förföljelserna lämnade ut de heliga böckerna är i Apostolicum eller Nicaenum exkluderade från uppståndelsen till evigt liv. Idag fortsätter vi att bekänna vår tro på uppståndelse

och evigt liv samtidigt som vi har en stark underström av att man måste tro på den dubbla utgången, annars tror man inte rätt.

Detta är bibelteologi som jag känner mig hemma i. Generöst som såningsmannen som sådde över stock och sten, förlåtande som Kristus på korset, som bad för sina bödlar, är evighetens nåd öppen för alla. Bödlar förresten, de utförde vad de skulle. Jesus är tydlig i Johannes 10:17-18 om att ingen tog hans liv, han gav det själv. "Fadern älskar mig därför att jag ger mitt liv för att sedan få det tillbaka. Ingen har tagit det ifrån mig, jag ger det av fri vilja. Jag har rätt att ge det och jag har rätt att få det tillbaka." Vi har seklers tradition bakom oss av att fokusera skulden på judarna, de som dödade Jesus, men här säger han att han gav sitt liv frivilligt. Många progromer och hela förintelsen hade aldrig behövt äga rum om detta ord av Kristus varit levande bland oss.

Vi ofullkomliga människor dömer och vi fördömer. Vi lägger skuld på andra där Kristus själv inte lade skuld. Och det var ändå han som var offret. Eller snarare var han subjektet. Vi missunnar andra det eviga livet, när Gud är gränslös generositet och Kristus är gränslös förlåtelse. Därför blir jag så glad i mitt hjärta när jag läser 1 Kor 15: "Liksom alla dör genom Adam så skall också alla få nytt liv genom Kristus." Alla, säger aposteln, inte de döpta, inte de kyrkotillhöriga, inte de botfärdiga, inte de regelbundna kommunikanterna, utan alla. Och aposteln fortsätter: "Men i tur och ordning först Kristus och därefter, vid hans ankomst, de som tillhör honom." Jaha, då sker det ändå en begränsning? Det kommer in ett drag av mänsklig prestation. Nåden är inte villkorlös. Man måste tillhöra Kristus. Vilka gör det?

Svaret kommer i det följande: "Sedan kommer slutet, när han överlämnar riket åt Gud, Fadern. Då har han förintat varje välde och varje makt och kraft, ty han måste härska tills han lagt alla fiender under sina fötter. Den siste fienden som förintas är döden." Det är alltså de kosmiska makterna som står på Satans sida mot Gud som skall förintas och inte enskilda människor. Det var därför han dog på korset. Döden på korset var ett led i hans kamp mot satansmakterna. På korset och i dödsriket besegrade han döden. "Men när allt har lagts under honom, skall Sonen själv underordna sig den som har lagt allt under honom, så att Gud blir allt, överallt."

Detta är en teologi som stämmer med min uppfattning om Gud som både vredens och förlåtelsens Gud. "Ordet fanns hos Gud, och Ordet var Gud. Det fanns i begynnelsen hos Gud. Allt blev till genom det, och utan det blev ingenting till av allt som finns till. (Johannes 1-4)." Det är samme Gud som "vill att alla människor skall räddas och komma till insikt om sanningen (1Tim 2:4). Gud är helhetens Gud. Det perspektivet träder också fram i Filipperbrevet 2: 9 - 11. "Därför har Gud upphöjt honom över allt annat och gett honom det namn som står över alla andra namn, för att alla knän skall böjas för Jesu namn, i himlen, på jorden och under jorden, och alla tungor bekänna att Jesus Kristus är Herre, Gud Fadern till ära."

Vad är då detta för gottköpsteologi? Krävs det inget av oss? Skall alla bli frälsta, oberoende av om de tror eller inte? Vart tar det vägen med sådana ord som till exempel Romarbrevet 1:16. "Jag skäms inte för evangeliet. Det är en Guds kraft som räddar var och en som tror, juden främst men också greken." Poängen är att evangelium är en Guds kraft, som ges till var och en som tror. Det sägs inte att den som inte har tron inte blir evigt salig, det sägs bara att den som har tron blir salig genom evangelium. Gud har många vägar att upprätta sin skapelse till det han själv vill att den skall vara.

När jag går bakom en kista på väg till graven, och när jag står vid graven, följer jag kroppen av en människa som kämpade och led, älskade och arbetade, bildade familj och hade grannar och levde ett liv i kamp av olika slag. Vid graven ligger allt detta bakom honom. Nu väntar evigheten. Allt det gamla lämnar han bakom sig. Inte

var han fullkomlig i allt men jag lärde mig en gång att det finns inte en synd så stor att inte Kristi försoning är större.

Vad betyder detta i våra kyrkor idag? Det betyder att kristen tro är en inspirationskälla och en drivkraft för dem som tror. Det betyder att vi inte kan sortera människorna i får och getter, så som skedde vid graven i filmen *Breaking the waves*. Nåden dömer oss efter detta livet.

När jag tänker så tänker jag med större sympati på Jakobs brev. Lagen är också viktig, inte bara nåden. Det är viktigt att leva hederligt och rättskaffens. En del går det väl här i livet, andra drabbas av motgångar och prövningar, men detta har inte något samband med straff eller belöning för att jag tror eller inte tror, men när jag drabbas kan jag genom tron vända också det onda till något gott.

När jag har kämpat till slut och lägger ner min vandringsstav från vandringen här i tiden får jag överlämna mitt liv och min gärning i Kristi händer. Han är den helige. Han är den barmhärtige. I hans namn möter jag livet på andra sidan. Med honom får jag uppstå till nytt liv.

Vill då Gud att den som inte trodde här i tiden skall tvingas umgås i himlen efter döden? Har man ingen nytta av att man tagit avstånd? Nej, jag tror att avståndstagandets tid är förbi på andra sidan. Där finns bara en existens, den som var av begynnelsen, att Gud är allt i alla. Vi valde inte när vi föddes att vi skulle födas, vi fick livet, och vi väljer inte, när vi dör, att leva utan Gud, vi får livet, på nytt, i en ny existens.

Om den kristna tron inte är en biljett till himlen, lönar det sig då att tro? Ja, det lönar sig att få uppleva Kristi uppståndelses kraft genom kyrkans heliga sakrament, det lönar sig att se sig själv i relation till Guds uppdrag och inte till människors, men det lönar sig inte att själv ta monopol på livet i Gud. Också de som kom alldeles i slutet på dagen fick full lön.

– *Jaha, säger någon, men de kom i alla fall innan dagen var slut.*

– *Jo, säger jag, men när tar dagen slut? Tar den slut här i tiden eller tar den slut den dag Kristus överlämnar riket till Fadern?*

Skärselden är ju ett centralt begrepp i romersk-katolsk teologi, får vi lära oss. Med skärseldsteologin är frälsningens tid inte begränsad till denna världen. Skärseldsteologin skapar nya problem. Hur förhåller sig botgöringen i skärselden till den gudomliga nåden? Men att exklusivt se livet här på jorden som avgörelsens tid är inte heller problemfritt.

Inför alla dessa frågetecken känner jag ödmjukhet och inte tvärsäkerhet. Jag känner förtröstan och inte fördömande. Jag känner glädje och inte fruktan.

– *En god gärning är sin egen belöning*, sade den gamle rabbinen. Och visst är det så. Och gärningarna är inte betydelselösa. Genom mina handlingar kan min tro stärkas eller försvagas. Men de är inte en betalning för att få del av den eviga saligheten, de ger mig del av den eviga saligheten här och nu.

Gloria Patris et Filiis et Spiritu Sancti. Sicut erat in principio, nunc est et fiat in aeternitatis aeternitatem. Amen.

(© Bengt Wadensjö, 2001.)